תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · נביאים

# חומת אנך על שמואל ב

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# חומת אנך על שמואל ב

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-שמואל-ב/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
**פרק ב** ..... 6
**פרק ג** ..... 7
**פרק ד** ..... 8
**פרק ה** ..... 8
**פרק ו** ..... 11
**פרק ז** ..... 12
**פרק ח** ..... 14
**פרק ט** ..... 15
**פרק י** ..... 16
**פרק יא** ..... 16
**פרק יב** ..... 17
**פרק יג** ..... 19
**פרק יד** ..... 20
**פרק טו** ..... 22
**פרק טז** ..... 23
**פרק יז** ..... 24
**פרק יח** ..... 26
**פרק יט** ..... 27
**פרק כ** ..... 29
**פרק כא** ..... 30
**פרק כב** ..... 31
**פרק כג** ..... 33
**פרק כד** ..... 34

# פרק א

## פסוק יג

**ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי וכו'**. אמרו במכילתא סוף פרשת בשלח כי יד על כס יה וכו' אר"א נשבע הקב"ה בכסא הכבוד שאם יבא מכל אומות העולם להתגייר שיקבלו אותו ומביתו של עמלק לא יקבלו שנאמר ויאמר דוד אל הנער וכו' בן איש גר עמלקי נזכר באותה שעה מה שנאמר למשה רבינו ע"ה שאם יבא מכל אומות העולם שיקבלו ולא מעמלק ויאמר אליו דמך בראשך לכך נאמר מדור דור עכ"ל מאמר המכילתא ויש לדקדק מאי שיאטה דזכירה זו שנזכר דוד הע"ה ושמעתי משם הרב כהר"ר חיים בן שאנגי זלה"ה בנו של הרב דת ודין ז"ל שפירש דקי"ל אין אדם משים עצמו רשע ואינו נהרג אלא בעדים וזהו דין ישראל אבל בא"ה אין צריך עדים ונהרגין על פיהם. וזה אמר שהוא גר ואם כן דינו כישראל שאינו נהרג על פיו. והכא שלא יש עדים רק הוא אמר שהרג לשאול אם הוא גר מעליא אינו נהרג על פיו לז"א באותה שעה נזכר שאין מקבלים גר מעמלק והרי הוא גוי ונהרג על פיו לכך א"ל פיך ענה בך והרגו עכ"ד ואני בעניי הרחבתי הדיבר בראש דוד פרשת יתרו בס"ד ע"ש:

## פסוק כו

**נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים**. הרב גט פשוט ז"ל סימן קכ"ט ס"ק קכ"א כתב דהוסיפו יוד בשם דויד וה' בשם יהונתן לרמוז דשם י"ה ביניהם כאיש ואשה וז"ש נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים עכ"ד ויצדק מם היתרון באומרו מאהבת נשים דאלו האשה משעת יצירה לכך נבראת וכך שמה אבל יונתן ברצונו הוסיף בשמו ה' ונעשה כאשה לדוד היא נפלאת. ועוד אפשר במ"ש הרב כלי יקר ז"ל לעיל בשמואל א' סימן ך' משם הרב עיר וקדיש רבינו חיים ויטאל ז"ל דיונתן רמז לת"ת ודוד למלכות ע"ש וז"ש נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים כי יונתן רומז לת"ת והוסיף ה' בשמו רמז למלכות בחינת דוד ודוד הרומז למלכות הוסיף יו"ד בחינת יונתן ורמז לזכר והוא הפלא דאיש ואשה הם דכר ונוקבא כל אחד בסדר המדרגה שלו אבל דוד ויונתן כל אחד יש בו בחינת דכר ונוקבא והיא נפלאת מאהבת נשים:

**ויעלה**. במ"ש הראשונים בפסוק ואהבת לרעך כמוך אני ה' כי אהבה גימטריא י"ג כמספר אחד ואהבת רעהו אליו גימטריא י"ג כמספר אח"ד ושני פעמים אהבה גימטריא שם הויה וז"ש ואהבת לרעך כמוך אני ה' דבשניהם גימטריא הויה עכ"ד ואיש ואשה תרי פלגי גופא ואהבה ביניהם גימטריא י"ג ועוד שנים כנגד איש ואשה הם י"ה וז"ש איש ואשה שזכו י"ה ביניהם רמז לאו"א דכחדא שריין והוא מעלה גדולה וז"ש נפלאת אהבתך

לי מאהבת נשים דארח כל ארעא שני אנשים באהבתם זה לזה מיחדים שם המיוחד אבל איש ואשה תרי פלגי גופא וזוכים למעלה גדולה באהבתם והכא דוד ויהונתן מתוקף אהבתם נדמו לאיש ואשה וזכו לאהבה רבה הוא הדבר אשר דיברו נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים כי אני ואתה נעשינו תרי פלגי גופא והיינו זר"ח העודף מאהבת נשים דאלו האשה חיברה היוצ"ר מתחילה לכך לא כן דוד ויהונתן נבראו בכל הארץ שני אנשים עברים ועם כל זה נתרצו ונאותו בחלקו"ת ישיתו למו תרי פלגי גופא והוא כאחד והרי זה פלא:

**ויבא**. במ"ש פרק היה נוטל ודאתתא עדיפא האי מצריף והאי לא מצריף ופירש"י אש של בחלקו"ת אשה קשה ונוח לידלק מהר שאין אות של שם מפסקת אבל באיש אין אותיות של אש מצטרפות דיו"ד מפסיק וז"ש מאהבת נשים דבאשה הה"א נתונה בסוף ואינה בתוך אותיות התיבה לא כן יהונתן דה"א נתונה בתוך אותיות שמו מאהבת נשים יותר מאהבת נשים:

**ויגיע**. דאפשר לומר דאיש ואשה אם לא זכו נדדו הלכו אותיות יה ופשו אש אש ואולם שם גדול יהונתן נשתנה לשבח דגם אם ח"ו משם יפרד אות ה"א אכתי פש אות יוד בשמו היא העולה עלתה יוד ודוד הוא בחינת ה"א ולעולם שם י"ה רמוז בהם והוא בעצם מאהבת נשים דמחשבה זו בהיותם אהובים תוסיף אהבתם יותר מאהבת נשים:

**ויראה**. דבשם יהונתן שם אתה מוצא אותיות יהו כסדרן ונתחבר עם דוד בחינת מלכות הרומז לה"א אחרונה ונמצא כל שם הויה ביחודא שלים וז"ש נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים דאיש ואשה שזכו י"ה ביניהם ואנן בדידן כל שם הויה בינינו:

**וירצה**. דאשה דעלמא יש לה אות ה"א אחת היתה ואלו יהונתן במוט"ב תלתא כחדא אותיות אשר תבאנה יהו שלשה אלה מטיבי וזה תוספת אהבה היא נפלאת על אהבת נשים:

**וישמע**. דבאיש ואשה אין אותיות י"ה נעות ונרגשות בביטוי שפתים אך יהונתן הוסיף הה"א והיא נעה ונרגשת על כן יאמר מאהבת נשים יותר ויותר כי השבח בעין ותוספת שיש לו עיקר קרי וכתיב ונרגש ומוסיף אהבה בקריאת השם אפיק שפ"ה מורגש וניכר לא נצרכא אלא להעדפה:

**ויפקד**. דיש הפרש בין דרך גבר בעלמה לאהבת דוד ויהונתן גם בפרט שמותם אשר הוסיפו אות כל אחד והוא עד על הצמדם יחד באהבה עזה הוא הדבר דאיש ואשה קראו בשמותם עלי אדמות כל שום שיש להם ובשמותם הפרטי אשר יקראו אותם ליכא שום רמז אבל בשם הכולל למיניהם כי זה איש וזו אשה שם הכולל כל איש ואשה שם רמוז

שם י"ה בשם כולל המין לא בשם הפרטי שלהם ברם דוד ויהונתן בשם העצם הפרטי שלהם יה ביניהם וכקרוא איש יהודי שם כבודם הפרטי לעולם ירגיש אדם באהבתם ושפיר קאמר מאהבת נשים:

**ויזכר**. רמז כי תיבות נעמת מאד נפלאתה ראשי תיבות [גימטריא] נאמן עם הכולל וכן שמעתי נפלאתה אהבתך מאהבת נשים ר"ת נאמן:

## פרק ב

### פסוק א

**האעלה באחת ערי יהודה**. מגיד הכתוב צדקתו כי נכסף נכסף לעלות לארץ ישראל ארץ אשר ה' דורש אותה כי כמו צער בנפשו לשבת בח"ל ולזה תחילה וראש שאל על ישיבת ארץ ישראל גלה צדקתו. והנה צור"ף ענותנותו כי הגם כי מת שאול והוא מלך לא רצה לילך כי אם לאחת מערי יהודה שבטו ונחלתו. מפרשים:

**ויאמר חברונה**. אפשר כי אדה"ר במערת המכפלה והוא בעצם אד"ם ובזהר הקדוש פירשו להתחבר עם האבות על פי מדת"ם ואהניא ליה זכותם לכונן כסא דוד:

### פסוק ד

**ויבואו אנשי יהודה וימשחו שם את דוד למלך על בית יהודה**. יש מי שפירש דזה מענות דוד שלא גילה לאנשי יהודה שנמשח למלך ע"י שמואל עד שבאו מעצמם אליו אנשי יהודה עכ"ד ואני הדל אומר שאמת שלא שאל דוד מהם שימשחו אותו למלך עליהם ובאו מעצמם. אבל ענין משיחת שמואל היה מפורסם:

### פסוק יד

**יקומו נא הנערים**. אבנר רצה לקחת זה לסימן כי דוד נמשח למלך על יהודה ואיש בשת על ישראל ובזה יודע למי נאה המלוכה לכך בחר י"ב נערים מכל צד לרמוז שכל כת אומרת שאדון שלו ימלוך על י"ב שבטים וכשנהרגו הכל לא ניכר הדין עם מי ולכן ותהי המלחמה קשה. ואח"ך כאשר הצליח צד דוד על זה בטח עשהאל והיה רוצה להמית אבנר שהוא מעכב מלכות דוד על כל ישראל. מפרשים. ולפ"ז אפשר דנתחזק עשהאל ובדיק בשמיה עשה אל כי מלכות דוד נעשה מהאל יתברך:

### פסוק כו

**מרה תהיה באחרונה**. איליא נפל בפומיה כי נהרג הוא על זה שאמר יקומו הנערים וישחקו כמו שאמרו רז"ל:

### פסוק לא

**שלש מאות וששים**. אפשר לרמוז דכשתסיר עשרים שכנגדם מתו גם מעבדי דוד י"ט ועשהאל. ישארו ש"ם רמז כי זה מעשה הש"ם כי מלכות דוד מאתו יתברך:

## פרק ג

### פסוק ג

**ומשנהו כלאב**. פירש"י שהיו אומרים מנבל היתה מעוברת נהפך קלסתרו ונדמה לאביו ושמו דניאל ואפשר דדוד הע"ה קראו דניאל לומר כי ה' רב את ריבו עם נבל ומת וזהו דני כלומר דן אותי אל ואח"ך כשראו זה הפלא שנהפך קלסתרו קראוהו כלאב לזכור הנס:

### פסוק ז

**ולשאול פלגש וכו'**. למוד אותו השבט להיות מצר על דבר פלגש כי היה ענין פלגש בגבעה ועתה על ידי פלגש נתגלגל על איש בשת ואבנר. מפרשים:

### פסוק יד

**תנה את אשתי**. שהנביאים אמרו לו שלא נגע בה פלטי הרשב"א ז"ל בתשובה סימן יו"ד. והגם שהיה לו רוח הקדש וגם הוא ידע. אין אדם נאמן על ידי עצמו. וכמש"ל:

### פסוק טו

**ויקחה מעם איש מעם פלטיאל בן ליש**. פירוש מעם איש צדיק פלטיאל שפלטו אל מהעברה בן ליש שנתגבר כארי ולא נגע בה:

### פסוק ל

**את עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה**. פירש הרב כנה"ג ז"ל דעשהאל היה רודף והיה יכול לינצל באחד מאבריו וזה היה טענת יואב אבל לא כיוין יפה דדין זה ליתיה במלחמה דשם אין לדקדק אם היה יכול לינצל באחד מאבריו וז"ש במלחמה כלומר דשלא כדין הרגו:

### פסוק לח

**הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום**. פירשו המפרשים דיש חסרונות שאינם נכרים בעתם כי אם לאחר זמן אבל חסרון אבנר ניכר תכף וז"ש נפל היום כי היום הזה עצמו ניכר חסרונו:

## פרק ד

### פסוק י

**כי המגיד לי לאמר מת שאול וכו' אף כי אנשים וכו'**. יש לחקור דהני רכב ובענה איך לא יראו מפרשת העבו"ר מאז ומקדם שהרג דוד הע"ה לגר עמלקי אשר הגיד שהרג לשאול כי ודאי כל הני מילי דבר ידברו והדבר נודע מפי סופרי"ם ואיך לא יראו לנפשם לבא לבשר לדוד הע"ה. ואפשר במ"ש לעיל ריש שמואל ב' דלדעת המכילתא מה שהרג דוד לגר עמלקי היינו דנשבע ה' שלא לקבל גר עמלק ואם כן הוא גוי ולזה הרגו דנהרג על פי עצמו זה סברו רכב ובענה. אבל לא כיונו יפה דגם מעמלק מקבלים גרים ולהוראת שעה הרגו דוד הע"ה וכן כתב הרמב"ם ז"ל פי"ח דסנהדרין דדוד המלך שהרג לגר עמלקי הוראת שעה היתה. והיינו דקאמר להו דוד המלך כי המגיד מת שאול כלומר מת מעצמו דאין אדם משים עצמו רשע שהיה גר והו"ל כאלו מת שאול מעצמו ואינו נהרג על פיו ועם כל זה להוראת שעה ואחזה בו ואהרגהו אף כי אנשים רשעים דייקא דברוצח לא שייך אומר מותר שוגג כמ"ש אויביך אשר בקש נפשך וכו' ובזה אדם משים עצמו רשע. וכמ"ש אני בעניי במקום אחר בעזר משדי:

### פסוק יא

**הרגו את איש צדיק**. פירוש דבשלמא בשאול הגם שהיה בחיר ה'. מ"מ נמצא בו שהרג לכהנים אשר בנוב על לא חמס בכפם. ועבר על דברי נביא. אבל איש בשת איש צדיק כי לא נמצא בו חטא כלל דמה שמלך תחת אביו אין לו בזה חטא כלל דאבנר ודעמיה דרשו ומלכים מחלציך יצאו וישראל המליכוהו א"כ לא יש לו חטא כלל והוא איש צדיק. מפרשים:

## פרק ה

### פסוק ב

**ויאמר ה' לך אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה תהיה לנגיד על ישראל**. כיונו בזה שלא יקפיד על שתכף במות שאול לא המליכוהו דמאת ה' היתה זאת וכך אמר ה' בתחילה תרעה את עמי על יהודה וקצת מישראל ואח"ך תהיה נגיד מלך על כל ישראל. מפרשים:

### פסוק ד

**בן שלשים שנה דוד במלכו**. רמז כי יהודה גימטריא שלשים וכן המלכות נקנית בשלשים מעלות והוא כמספר שם המיוחד גימטריא כ"ו וד' אותיות הם ל'. א"נ הד' רומז למלכות והוא יחוד קבה"ו:

### פסוק ו

**לא תבא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים וכו'**. פירש"י ז"ל מזרעו של אבימלך והיו להם שני צלמים אחד עיור ואחד פסח שנעשו על שם יצחק ויעקב ובפיהם השבועה שנשבע אברהם לאבימלך וכו' ואח"ך כתב ויגע בצנור ובימי דוד כבר סבר עברו הדורות שהוזכרו בשבועה עכ"ד רש"י ז"ל ובפ"ק דסוטה דף יו"ד אמרו הוחלה שבועתו של אבימלך ופירש"י שהם עברו על השבועה תחילה. ולפ"ז א"ש דעל מ"ש רש"י הכא בפירושו שכבר עברו דורות השבועה יש להרגיש דליצחק אמר אבימלך תהי נא אלה בינותנו ואלה חלה על דורות הבאים ומאי קאמר שכבר עברו דורות שהוזכרו בשבועה הרי ביצחק לא הוזכרו דורות אלא אלה סתם. ויש לישב דמסתמא על מ"ש לאברהם אם תשקור לי ולניני ולנכדי סמיך. ותו שאח"ך כתיב ביצחק וישבעו ומצינו לומר דיצחק אע"ה לא רצה לקבל אלה. אבל לפי שיטת הש"ס א"ש דאח"ך ליצחק אמר תהי נא אלה ואלה חלה על דורות הבאים. ובזה א"ש דהם נתנו השבועה בפי הצלמים שעשו נגד יצחק ויעקב. ולאברהם לא עשו רמז כי על האלה של יצחק היו סומכין אך הם פרצו גדר והוחלה. והש"ס נקט קרא דאברהם להיותו בראשונה ומפורש ודוק כי קצרתי:

### פסוק י

**וילך דוד הלוך וגדול וה' אלהי צבאות עמו**. אפשר דלא אמר הלוך וגדל אלא הלוך וגדול שלא היה גדל מעט מעט אלא בכל פעם היה תוספת שזה התוספת הוא גדול בעצמו. ועם כל זה היה עניו כמו שהוא העיד על עצמו לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני. וז"ש הכתוב כאן וה' אלהי צבאות עמו כלומר שהוא היה עניו מרכבה לשכינה מלכות כי היא מדתו. וה' אלהי הצבאות רמז לת"ת נצח והוד עמו שהיה מרכבה לשכינה:

### פסוק יב

**וידע דוד כי הכינו ה' למלך וכו'**. לפי הפשט פירשו המפרשים שראה מלך צור נטפל לשלוח לבנות לו בית וגוי לא ידע יעבדוהו אז ידע כי הכינו ה' למלך. וגם ממה שאמר לעיל וילך דוד הלוך וגדול והוא היה מרגיש בעצמו כי הולך וגדול מזה ומזה ידע כי

הכינו ה' למלך. ועוד אפשר לומר כי הוא היה לו רוח הקדש וגם זכה לנבואה ובזה ידע כי הכינו ה' למלך ונוסף עוד כי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל:

## פסוק יג

**ויקח עוד פלגשים וכו'**. לפי שהדיוט אסור בפלגש כמ"ש הרמב"ם ז"ל ועתה שהוא מלך גדול וידע כי הכינו ה' למלך לקח פלגשים ולזה הקדים פלגשים שהוא החידוש. מפרשים:

## פסוק יד

**ואלה שמות הנולדים לו בירושלם שמוע וכו'**. המפרשים דרשו השמות האלו. ואפשר לומר קצת בסגנון אחר שהם רמז לעניני האדם. שמוע כי בהיותו בבטן משמיעין אותו כל התורה ושובב כי בצאתו מרחם יבא לו היצה"ר וילך שובב. ונתן שהקב"ה נותן לו יצה"ט ושלמה שעוסק בתורה תמימה שלמה ונקראת שלום ואז יבחר לעבוד ה' ואלישוע הקב"ה ישעה אליו וישפיע לו שפע. ואם חטא ונפג וביטל עבודת ה' ויפג לבו. יש לו תשובה ויפיע שאם נתעורר והופיע באור התשובה. אלי שמע תחינתו. ואל ידע כי שב בכל לבו ואלי פלט. פלטהו מיצה"ר ומכל גזרות רעות וה' עמו:

## פסוק יז

**וישמעו פלשתים כי משחו את דוד למלך וכו' ויעלו כל פלשתים לבקש את דוד וכו'**. כי חרה להם שהיה דוד כבוש תחת ידם והיה בידם להמיתו אלא שאכיש כרת עמו ברית וסברו שדוד לא יפר בריתו עמם והיה ראוי שיודיע להם שנמשח למלך ודוד לא יפיר בריתו עמם וכיון שדוד לא עשה כן דעתו להפר בריתו וללחום עמם על כן עלו כלם לבקש דוד. מפרשים:

## פסוק יט

**כי נתן אתן את הפלשתים**. שאכניע השר למעלה והאומה למטה וז"ש בעל פרצים לשון רבים לשר ולאומה. מפרשים:

## פסוק כג

**הסב אל אחריהם וכו'**. המפרש בדברי הימים א' סימן י"ד הביא מדרש רז"ל אמרה מדת הדין לפני המקום רבש"ע למה העברת את שאול מלפני דוד אמר לה על שלא המתין לשמואל שבעת ימים כאשר ציוהו אמר לה הקב"ה אנסה עתה את דוד הסב מעליהם וכו' וכל זה שמר דוד:

# פרק ו

## פסוק א

**ויוסף עוד דוד את כל בחור בישראל שלשים אלף**. אפשר שבא מספר זה רמז לשם המיוחד עם ארבע אותיותיו שהוא מספר שלשים. וכנגד המלכות שנקנית בשלשים מעלות כמספר יהוד"ה:

## פסוק ה

**בכל עצי ברושים וכו'**. אפשר שהיה ששה מיני כלי נגון נגד אות ו' משם המיוחד שהתורה רומזת אליו עץ חיים. וזה רמז דעל ששה צעדים זבח שור ומריא:

## פסוק ו

**גורן נכון**. פירש הרב מהר"ר יהונתן דפירוש גורן נכון שכבר תקנוהו בהוצאת תרומות ומעשרות ומש"ה שמטו הבקר לאכול ממנו דאם לא היה מתוקן והיה טבל לא היו רוצות לאכול כמו חמורו של ר' פנחס בן יאיר עכ"ד ויש להשיב על דבריו ז"ל:

## פסוק ז

**על השל וכו'**. לכאורה על השל נראה כיתר. ועוד אומרו עם הארון האלהים ורז"ל אמרו לומר דעוזה בא לעה"ב. ואפשר דעוזה צדיק. ונודע דפעמים שלש עם גבר אך הכא אף שהיה ראשון נענש שהיה בפרסום וכבוד הארון. וז"ש ויכהו שם האלהים מדת הדין. על השל אפילו שלא היה לו אלא חטא זה. נענש וימת שם. שהיה החטא עם ארון האלהים. ושם רמוז שיש לו עוה"ב:

## פסוק כ

**ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד וכו'**. יש לדקדק הרבה בהני קראי בכללות הענין ובפרטות האותיו"ת אשר תבאנה. ואפשר דנודע דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ורב שמחל על כבודו כבודו מחול וכתבו הפוסקים דאסור לחכם למחול על בזיונו ואמרו פ"ב דיומא דנענש שאול שמחל על בזיונו. וז"ש ותצא מיכל בת שאול שידעה שנענש אביה על שמחל על בזיונו ולכן הטב חרה לה לקראת דוד שעזב מלכותו ונעשה כהדיוט. ותאמר מה נכבד היום מלך ישראל כלומר הגם שאתה רב ורב שמחל על כבודו כבודו מחול מ"מ אתה מלך שמחל אין כבודו מחול. ועוד רעה אשר נגלה היום כהגלות נגלות אחד הרקים והוא בזיון ובזה אפילו רב אין כבודו מחול וכ"ש מלך. והשיב דוד הע"ה אשר בחר בי מאביך כלומר ידעתי שנענש שמחל על בזיונו. אבל יש הפרש בין בא לו הביזוי מצד אחר כמו חליצה דאין המלך חולץ לכשהוא עושה מאליו ובעצמו לכבוד ה'

וז"ש ונקלותי אני בעצמי וכהא שרי. ויען המותיב מלה קמיה רביה אזיל לשאול בלא ולד כמ"ש פרק הדר. והכא מיכל היתה כמורה הלכה בפני רבו לא היה ולד דזהו העונש אפילו למותיב מלה כ"ש להורות הוראה ובדרך תוכחה ודוק כי קצרתי:

## פרק ז

### פסוק א

**ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב**. אפשר לרמוז במ"ש ויהי כי ישב המלך בביתו במה שכתב הרב עיר וקדיש הרמ"ע מפאנו ז"ל בסוד הפסוק אשרי יושבי ביתך ע"ש והדברים עתיקים. וא"ש ההי"ב. ומאי דכתיב וה' הניח לו מסביב. הנה רז"ל אמרו וה' לקח הוא ובית דינו ובא הכתוב לשבח דוד המלך דאפילו מדת הדין הרמוזה בתיבת וה' הסכימה להניח לו מסביב. וכיוצא בזה פירשתי בפסוק וה' בירך את אברהם בכל:

### פסוק ב

**ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וכו'**. כלומר ואני מצטער על זה. ואמר ראה נא פירוש עתה שהניח ה' לי מסביב ואני יכול לבנות בית לה' ואין מונע ורמז שהוא בשלוה ברמז מענותנותו על דרך שאמרו יאמר שבחו בקול נמוך. ואפשר דמה שאמר לנביא ראה נא ר"ל ראה בעיניך בשמים כי הסט"א נכנעת ונפשי היא העול"ה וכל זה רמז באומרו ראה נא. ולזה אמר לו נתן הנביא כל אשר בלבבך עשה כי ה' עמך כלומר מה שאמרת ראה נא אנכי הרואה כי ה' עמך:

### פסוק ה

**האתה תבנה לי בית לשבתי וכו'**. יש מי שפירש דדוד הע"ה סבר שכבר הזמן מוכן לבנות בית המקדש שכבר הוא טרח מאד בשירותיו ולא ראה שינה ותמיד עומד ומשבח ודבק בו יתברך. והשיבו ה' האתה תבנה וכו' הלא לא אמרתי בכל הדורות שיבנו בית כי אינו זמן. אך יצא ממנו שלמה ובימיו תהיה סיהרא באשלמותא ואז יבנה הבית עכ"ד. ורז"ל אמרו במדרש שאמר הקב"ה לדוד שאם הוא יבנה בה"מ אינו נחרב לעולם ואם יחטאו ישראל הם בסכנה ליאבד ח"ו אך כשיבנה שלמה הבה"מ אם יחטאו ישפוך חמתו ויחרב בה"מ וינצלו ישראל. ואפשר לרמוז במ"ש האתה תבנה בית לשבתי דיש לרמוז ה' אתה תבנה לי בית כלומר מסיבה שאתה מבחינת ה' ר"ל מלכות היה ראוי אתה תבנה בית לך נאה ויאה. אמנם אשר יצא ממעיך הוא יבנה הבית והטעם שאם יחטאו יחרב הבית והם קיימים כמו שאמרו במדרש:

## פסוק יח

**מי אנכי ה' אלהים**. אפשר דרוצה לומר דאביו שאל שתבא שפחתו ובאה אמו והוא סבור שהיתה שפחתו והיו סוברים דח"ו הוא ממזר שאביו אמר שלא ידע את אשתו עד שבא שמואל הנביא וגילה האמת כמשז"ל ולז"א מי אנכי הורתי ולידתי בספק ומי ביתי שבאתי מרות המואביה. כי הביאותני עד הלום זו מלכות דאפילו לבא בקהל היה פקפוק:

## פסוק יט

**ותדבר גם אל בית עבדך למרחוק וזאת תורת האדם**. פירש הרב הגדול מהר"י רוזאניס זלה"ה בספר הבהיר פרשת דרכים שרמז על לא יבא עמוני שהתיר הנקבות וזאת תורת האדם הזכרים לא הנקבות זהו תורף דבריו ע"ש באורך ונעלם מרבינו שכבר קדמוהו רז"ל שדרשו כן בריש מדרש שוחר טוב ע"ש. וראיתי להרב מהר"י אלגאזי ז"ל בספר נאות יעקב בחלק מענה לשון דף ב' ע"ג שהביא מרז"ל דאדם נאמר על האשה וכתב וצ"ע על הרב פרשת דרכים שדרש וזאת תורת האדם על הזכרים ולא על הנקבות עכ"ל ואשתמיטתיה שדברי הרב פרשת דרכים הם דברי רז"ל במדרש שוחר טוב כדבר האמור. ומה שהקשה לק"מ דברוב הכתובים כתיב אדם על הזכר ואפשר לפרש בכתוב ותקטן עוד זאת בעיניך ותדבר גם אל עבדך למרחוק כי אני אדה"ר ועשית זאת כי הוא יציר כפיך וזהו רמז וזאת תורת האדם כלומר אדה"ר וזה אפשר שאמר בעבור דברך פירוש שאמרת נעשה אדם:

## פסוק כב

**כי אין כמוך ואין אלהים זולתך ככל אשר שמענו באזנינו**. אפשר דהכונה ככל אשר שמענו דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום. ומי כעמך כישראל. וכי תימא הרי כתוב בתורה אחרי רבים ורבים הם עע"ז לז"א גוי אחד שהגוים כל א' עובד לאלוה אחר אבל כל ישראל עובדי ה' ולגבי כל כת הם רבים והוא התשובה שהשיב ריב"ק לגוי ששאלו. ועוד נ"ט ב' בארץ וקי"ל כל קבוע כמחצה וליכא רוב. אשר הלכו לפדות לו לעם וא"כ הוא דבר חשוב ואפילו באלף לא בטיל. ועוד דע"מ כן פדאנו ממצרים לעובדו כמשז"ל ואין בזה טענת רוב דזהו כמי שקנה עבד אחד. ולעשות הגדולה ונוראות לארצך וא"כ הוי חזקה הבאה מכח הסברא דעדיף מרובא כמ"ש מהרימ"ט בתשובה וכל אלו הקדמות אשר כתבתי בדרשותי אני בעניי באורך וזהו קיצור ההקדמות בקצר אמיץ א"נ אפשר לפדות לו לעם ולשום לו שם כמ"ש בירושלמי סוף ברכות חד ארכון דשמיה אלכסנדרוס הוה קאים ודאין חד לסטיס א"ל מה שמך א"ל אלכסנדר אמר אלכסנדר פניי

לאלכסנדר ואמרו שם ומה מי ששמו כשם ב"ו ניצול מי שתולה בטחונו בהקב"ה עאכ"ו הה"ד כל הנקרא בשם ה' ימלט עכ"ל וכבר נודע מהזהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל שם ישראל היכן רומז וגם נודע כי רז"ל בתלמוד בבלי וירושלמי הסתר הסתירו עניני הסוד מאד מאד רק ברמז הרומז זמנין ירמזו איזה רמז בהעלם ואפשר שלכך שלח לומר לפרעה בני בכורי ישראל שלח עמי ויעבדוני וזה רמז לפדות לו לעם ולשום לו שם. ואפשר דבהעלם ורמז נמרץ סידר דבריו דוד הע"ה וסיים ובית עבדך דוד יהיה נכון לפניך דשם הקדוש של דוד רומז ליחוד עליון ו' ד' רומז לקב"ה וד' ראשונה לד' מוחין והוא יחוד גמור וכשם דכוללת ישראל אהניא להו שם ישראל. כן יועיל ויציל לו ולזרעו בעבור שמו הרומז ליחוד עליון. ועוד אמרתי בלקוטי דאחר כמה שנים לרוב מעלתו בעה"ב כשכתב עזרא דברי הימים כתב דויד מלא ביוד סוד המחשבה והוא יחוד שלם בסוד פסוק אחותי בת אבי כמ"ש בזהר הקדוש. ודוק כי קצרתי ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי:

## פרק ח

### פסוק א

**את מתג האמה**. אמרו רז"ל שנתן יצחק אבינו עליו השלום ביד אבימלך לאות על אשר נשבע לו אבל הם פרצו גדר תחילה:

### פסוק ב

**ויך את מואב**. אמרו רז"ל על שהרגו אביו ואמו ואחיו שהניחם אצלם:

### פסוק ו

**ויושע ה' את דוד בכל אשר הלך**. אפשר על דרך שאמרו רז"ל דהקב"ה מקדים הרפואה למכה ובזה פירשתי אני בעניי ליהודים היתה אורה ושמחה היתה לשעבר קודם הצרה. וכן פסוק עתה ידעתי כי הושיע את משיחו שכבר הישועה היתה הושיע לשעבר את משיחו דהישועה כבר בעולם ואח"כ יענהו משמי קדשו כי הישועה קדמה. וז"ש ויושע ה' את דוד מקדם קדמתה בכל אשר הלך קדמה ישועה ואתיא:

### פסוק טו

**ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו**. אפשר דכונתו ליחד הדודים וז"ש עשה משפט ת"ת וצדקה מלכות ועושה היינו לשון תקון שהיה מתקן ליחדם וכונתו בשם כל ישראל וז"ש לכל עמו וכונתו לזכות לכל ישראל. גם עשה היתה כונתו לבטל סט"א שהיא עשו והוא גימטריא עשה עם הכולל לבטל עשו. ורז"ל אמרו שהיה מחייב בדין לחייב ואם לא הי"ל לצאת ידי חובת"ו הוא היה משלם בשבילו וז"ש עשה משפט וצדקה ובזה פירשו

הראשונים פסוק עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעושקי דמשכחת לה דיעשו קנוניא דיעשה א' תובע וא' נתבע וכשדוד הע"ה היה משלם בעדו יחלקו ביניהם וז"ש עשיתי משפט וצדק לתת לעני שישלם חובו. תכון תפלתי בל תניחני לעושקי שיעשו קנוניא עלי לאכול ממוני ואיני חושש על הממון רק שלא אהיה סיבה שיחטאו וזהו לעושקי כלומר שיהיו חוטאים:

## פרק ט

### פסוק ג

**ואעשה חסד אלהים**. אפשר דרצונו חסד מן הדין שכבר נתחייבתי ליהונתן לעשות עם זרעו ואם כן החסד שאני עושה הוא מצד הדין וז"ש חסד אלהים והמפרשים פירשו דרצונו לומר חסד גדול דכשרוצה להגדיל דבר מה סומכו לתיבת אלהים על דרך שאמר הכתוב ותהי לחרדת אלהים:

### פסוק ה

**ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל מלו דבר**. אמרו בש"ס בשבת דף נ"ו דמצאו שקרן לציבא דהוא אמר בלא דבר ומצאו מלא דבר ופירש"י ז"ל בלא דבר אינו חכם בתורה ומצאו מלא דבר וחכם בתורה עכ"ל וריהטא דענינא מוכח דלא היה זה מפיבושת רבו של דוד דאמרו בפ"ק דברכות דהיה אומר לו דוד הע"ה מפיבשת רבי יפה דנתי וכו' וכן ר"ת הביאוהו התוספות פרק הערל (יבמות דף ע"ט) סבר דהוא מפיבשת בן שאול שנקרא איש בעל וקשה על מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות פ"ק דברכות שהסכים דהוא זה בן יהונתן ומלבד דממרוצת הענין אין נראה כן נעלם ממנו דברי ר"ת הנזכר:

### פסוק ו

**ויבא מפיבשת בן יהונתן בן שאול**. פירוש שהיה לו פחד משום שהיה נכד שאול שלא ינקם ממנו ומצד אחר היה לו תקוה שהוא בן יהונתן אהובו ובן בריתו. ויפול על פניו וישתחו ירא ורועד ומתנועתו ומראית פניו הכיר דוד הע"ה כי לבו ירא ומתפחד לכן אמר לו אל תירא. כי עשה אעשה עמך חסד בכפלים וז"ש עשה אעשה. מפרשים בתוספת קצת:

### פסוק ח

**כי פנית אל הכלב המת אשר כמוני**. משום דכלב חי טוב מן הארי המת לכך אמר הכלב המת. ולא די לו אלא דגם בסוג זה יש מדרגות. ואני בשפל המדרגות ולהכי כתיב אשר כמוני שהוא מדרגה התחתונה שבשפלות:

## פרק י

### פסוק ב

**אעשה חסד עם חנון וכו'**. כתב רבינו אליעזר ממיץ בספר יריאים סימן רצ"ו דהגם דעמון ומואב כתיב בהו לא תדרוש שלומם וטובתם מ"מ תשלומי שלום מותר כהא דדוד הע"ה עם חנון ומרן בכ"מ פ"ו ממלכים כתב עלה ויש לתמוה על זה שאמרו במדרש ושירי הלשון נשמט מהדפוס אבל כונת מרן דבמדרש ריש פרשת פנחס אמרו וז"ל את מוצא במי שבא עליהם במדת רחמים לסוף בא לידי בזיון ומלחמות איזה זה דוד ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון א"ל הקב"ה אתה תעבור על דברי אני כתבתי לא תדרוש שלומם ואתה עושה עמם גמילות חסד וכו' ע"ש וזה הפך מהר"א ממיץ ז"ל וזה כונת מרן ז"ל וכ"כ הרב דת ודין פרשת שלח ע"ש ואני בעניי מוסיף שאע"ג דאין למדין ממדרש בדבר שאינו הפך הש"ס למדין וכמ"ש רבינו תם ז"ל בספר הישר כ"י באורך ורבינו מהר"א ממיץ תלמיד ר"ת. ובפרט דהכא המדרש מגיד מה שאמר הקב"ה לדוד וזה ודאי קשט אמרי אמת וכן יש לתמוה על הסמ"ג והגהות מיימניות שהביאו דברי רבינו אליעזר ממיץ ז"ל וכן קשה על הרב מהרימ"ט ז"ל בדרשותיו שהביא דברי מהר"א ממיץ ולא העיר עליו. וכן קשה עמ"ש בספר החסידים סימן תרס"ה. ובקונטריס דברים אחדים דף קס"ג ישבתי קצת דברי מהר"א ממיץ עיין שם:

### פסוק יב

**חזק ונתחזק בעד עמנו**. פירוש אמר לאבשי חזק אתה ונתחזק אנחנו. ומענותנותו לאבשי אמר חזק כי הוא העיקר. והוא יואב כלל עצמו עם העם ואמר ונתחזק:

**וה' הטוב בעיניו יעשה**. רבינו מנוח ז"ל והביאו מרן ז"ל בכ"מ ה' תפילה כתב שבגמר תפלתו של אדם ששואל מה' יאמר הטוב בעיניך עשה כי האדם אינו יודע אם מה ששואל היא טובה גמורה או לאו לכך יאמר והטוב בעיניך עשה כי אין לי מכיר מה הוא הטוב באמת:

## פרק יא

### פסוק ד

**ותבא אליו וישכב עמה וכו'**. פירוש ואין כאן חשש איסור משום הבחנה כי היא מתקדשת מטומאתה מנדתה וכיון שהיה לה ארח כנשים ודאי אינה מעוברת וגם היא פנויה כי היה לה גט מבעלה דכל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו. מפרשים. ובזהר הקדוש אמרו דאוריה לא שמש בה לעלמין. ואפשר שזה רמז ותבא אליו

שהיא לא נתרצית שאוריה יהיה עמה. כל קבל דנא ותבא אליו דייקא שהיא היתה בת זוגו ולכן ותבא אליו. ולא תימא שצריך הבחנה דזמנין דגם המעוברות יבוא להם וסת ואין ראיה שמתקדשת מטומאתה להכי כתיב והיא יתר אבל רמז והיא שלא שמש בה אוריה לעלמין מתקדשת וליכא שום חששא:

### פסוק ח

**רד לביתך וכו'**. הרב בנין אריאל ז"ל בדף מ' בח"ב משם הרב מר אביו ז"ל כתב המצאה לישב ענין זה והבאתי דבריו אני עני בקונטריס דברים אחדים דף מ' ושם אני הדל כתבתי על דבריו ועוד הוספתי לצדד בענין זה בקונטריס רוח חיים דרוש א' ואין כאן מקום לדבר בזה:

### פסוק יא

**ואדני יואב ועבדי אדוני**. פירש"י ז"ל בקדושין דף מ"ג דבזה היה מורד במלכות שקראו ליואב אדוני לפני המלך והתוספות שם פירשו דהיה מרד שקודם אמר אדוני יואב ואח"כ אמר ועבדי אדוני ע"ש ועוד כתבו שם דהיה מרד במה שלא ירד לביתו כאשר ציוהו המלך ע"ש:

### פסוק טז

**ויתן את אוריה וכו'**. חשב יואב דמאחר שאוריה בעצמו הביא הכתב הענין היה שאוריה מרד במלכות ונתחייב מיתה ונתחנן אוריה שלא יהרגנו בפרסום רק שימות במלחמה ונתרצה לו המלך ועל כן היה אוריה השליח מעצמו וקיים דברי המלך. מפרשים. אבל בש"ס אמרו בסנהדרין דף מ"ט שלא היה לו לקיים דברי המלך נגד התורה דכתיב רק חזק ואמץ וכל שכן שהיה באגרת ע"ש. דאפילו תימא שחשב כמ"ש המפרשים איך על פי אמדנא קלה פגע בנפשות. ומ"ש בקדושין דף מ"ג דדוד הע"ה אינו נענש על אוריה דמורד במלכות הוה. זה הטעם מועיל לפטור דוד הע"ה דהוא ידע ודאי דמורד במלכות. אבל יואב לא הי"ל לעשות על פי אמדנא:

### פסוק כה

**וחזקהו**. פירוש אמר דוד למלאך חזק יואב למלחמה שלא ירך לבבו. מפרשים:

## פרק יב

### פסוק ד

**ויבא הלך לאיש העשיר וכו'**. אמרו בסוכה דף נ"ב אמר רבא יצר הרע בתחילה קראו הלך ולבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש וכו' ע"ש ואפשר כי בתחילה קראו הלך כי

התחיל לפתותו ועדיין הוא כמו עובר דרך כמו שפירש"י כי הולך לדרכו לפתות בני אדם. ואח"כ ארח כי התחילו להדיחו לסט"א וזה רמז ארח אותיות אחר דכבר שלט סט"א ועדיין יש בו קדושה בפנימיותו כי הסט"א כמו ארח. ולבסוף נעשה בעל הבית דמושל מבית ומחוץ דהקדושה אשר בפנימיותו בורחת ממנו:

## פסוק ז

**אנכי משחתיך למלך על ישראל**. אנכי דייקא שאמרו רז"ל דכשבא שמואל למשוח לדוד קפץ השמן מיד שמואל על ראש דוד נמצא דכ"י הוא יתברך משחו וכן אנכי בעצמי הצלתיך וכו' מפרשים. וזה אפשר שהוא כונת פסוק מצאתי דוד עבדי שהיה מוטמע בקליפות כמ"ש האר"י ז"ל בשמן קדשי משחתיו דייקא דכ"י הוא משחו כדבר האמור:

## פסוק ח

**ואת נשי אדונך בחיקך**. בירושלמי בסנהדרין פרק כהן גדול אמרו ואת נשי אדונך בחיקך זו רצפה ואביגיל ובת שבע. והוא תמוה ובספר קרבן העדה כתב ה"ג זו מירב ומיכל ורצפה ולדעתי הקצרה כן עיקר. ומה שפירש שם לקיים נסחא שלפנינו וכן בספר פני משה המעיין יראה שהם דברים דחוקים ורחוקים:

## פסוק ט

**מדוע בזית את דבר ה'**. פירש הרב זרע בירך ח"ג על ברכות דף כ"ד ע"ג וז"ל ובאמת בגוף הענין לא חטא דוד הע"ה וכו' אך חטא שלו היה שהפך משכבו של לילה ביום וכו' אשר על חטא זה כתיב בוזה דרכיו וכו' ועל זה אמר הנביא מדוע בזית דבר ה' בזית דייקא שעברת על בוזה דרכיו וז"ש מתחילה רק בזית דבר ה' מדייק ג"כ רק כי דהע"ה חטא באוריה דלא דריש אכין ורקין כעמשא כי דוד הע"ה ציוה לאוריה לילך ולשכב עם אשתו ולא רצה מחמת שארון שלא במקומו ודוד סבר שהוא מורד במלכות ובאמת כתיב רק חוץ לדבר עבירה א"צ לשמוע למלך וז"ש רק בזית פירש שלא דרש מילת רק שאין צריך אוריה בדבר עבירה לשמוע אל המלך עכ"ל והרב ז"ל כתב כן אגב שטפיה דלא כתיב בקרא רק בזית. ופירושו גם כן יש להשיב דאינו ענין בוזה דרכיו. לבזית דבר ה'. ובפרט דמפרש אח"כ בזיתני ותקח את אשת אוריה וכו' כמבואר. הגם דיש לישב:

## פסוק י

**כי בזתני ותקח את אשת אוריה וכו'**. הגם דבעצם הדבר שריותא היא דגט כריתות וכו' מ"מ היה חילול ה' בדבר לעיני ההמון וז"ש כי בזתני ותקח:

### פסוק יג

**ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה'**. פירוש כי חללתי שמו יתברך והוא חטא לו יתברך דוקא וז"ש חטאתי לה':

**ויאמר נתן גם ה' העביר חטאתך**. אפשר לדקדק תיבת גם כי ידוע דהעונות מכבידין גדפוי דשכינתא. וכשהאדם מתודה מקל מעל השכינה כ"י. וז"ש גם ה' העביר חטאתך כמו שאתה הקלת הצער מהשכינה גם ה' העביר חטאתך:

### פסוק כא

**ויאמרו עבדיו אליו מה הדבר הזה אשר עשית וכו'**. פירש הרב מהר"ש פרימו ז"ל במה שאמר הרא"ש ז"ל לחלק בין מ"ש בתענית גשמים דכיון שנענו פוסקין תעניתם וגבי מתענה על החולה עד שיתרפא אינו פוסק דיש לחלק בין צבור ליחיד וזה היה כונת עבדיו דכיון שהוא יחיד והיה צם על הצרה צריך להשלים ולא דמי לצבור וז"ש בעוד הילד וכו' וכאשר מת קמת ותאכל תכף והיה לך להשלים והשיבם חילוק מור"ם בהגהה י"ד סימן ר"ך דין ט"ו דאם אמר בפירוש אם יחיה פלוני ומת אינו משלים ועיין במגן אברהם סימן תקס"ט וז"ש צמתי כי אמרתי וכו' וכיון שפירשתי איני צריך להשלים:

### פסוק כד

**ויקרא את שמו שלמה וה' אהבו**. לפי מ"ש בזהר הקדוש דוד היה צדיק י"ד והוא מספר שמו ושלמה היה ט"ו ובימיו סיהרא באשלמותא וזהו שלמה. ואפשר וה' אף מדת הדין אהבו כמשז"ל ה' מדת רחמים וה' מדת הדין מעורבת וז"ש וה' אהבו:

## פרק יג

### פסוק א

**ולאבשלום וכו' ושמה תמר ויאהבה אמנון**. פירוש ויהי אחרי כן שאמר דוד ואת הכבשה ישלם ארבעתים וכבר מת הילד הראשון מבת שבע. עתה הכתוב מודיע במעמד שלשתן אשר לקה בהם מלבד הבן הילוד שכבר מת ועתה הזכיר אבשלום תמר אמנון כי הני תלתא אתא עלייהו פורענותא ושלשתן בעריות דגם אבשלום בא על הפלגשים מלבד הבן הראשון והיו לארבעה. מפרשים:

### פסוק יב

**ותאמר אל אחי אל תעננ**י. פירש הרב מהר"י וילנא ז"ל במ"ש התוספות בסנהדרין דף כ"א דתמר לא היתה בת דוד אלא היתה מעוברת אמה מקדם וגדלה בביתו ע"ש וז"ש בעצם אל אחי אין אתה אחי כלל וא"כ אל תעננ כי אני מותרת לך והמלך לא ימנעני ממך:

### פסוק יג
**כאחד הנבלים**. האלף בפתח כלומר כאחד המיוחד שבנבלים שהיה שכם בא"ה ואתה בישראל מפרשים:

### פסוק טו
**שנאה גדולה מאד**. בסנהדרין דף כ"א מאי טעמא אמר רבי יצחק נימא נקשרה לו ועשאו כרות שפכה וכי נקשרה לו איהי מה עבדא אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה ואפשר לרמוז שנאה ר"ת שקשרה נימא את הגיד. אמנם לכאורה הדבר קשה דנימא יכולה לעשות כרות שפכה. ובשו"ת שמש צדקה בסופו הוציא הדברים ממשמעותן ע"ש והפשוט הוא כי בעונו נעשה לו נס לרעה ועל ידי נימא נעשה כרות שפכה. ואפשר דזה כיוין רבי יצחק באומרו נימא נקשרה לו רמז דמן השמים היה דעל ידי נימא נעשה כרות שפכה ומ"מ בא על ידה כמה דמסיק דהיא קשרה לו ומן השמים יוכיח"ו בתוכחות על עון לעשותו כרות שפכה:

### פסוק כא
**ויחר לו מאד**. אפשר לומר כי תיבת לו דייקא כי הכיר שנמשך ממה שאמר לנתן הנביא ואת הכבשה ישלם ארבעתים וזה פריו. ויש מי שפירש דחרה לו דהוא שלח לתמר אצל אמנון. וגם חרה לו מבעלי לה"ר שיזכרו ענין בת שבע:

### פסוק לו
**וגם המלך וכו'**. לפי שהכיר שהוא נמשך ממה שאמר ישלם ארבעתים. וגם שהוא שלחו לאמנון אל המשתה ולקיים מצות אביו הלך. וגם על רעת אבשלום שהרג אחיו. ואשר ימשך מזה:

## פרק יד

### פסוק ב
**וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה**. אמרו רז"ל שבתקוע היו החכמים שרגילים בשמן זית והוא שלח להביא משם אשה שיש לה שם בתקוע שהיא חכמה וא"כ היא נפלאת בחכמה ובכלל החכמה לדעת משלים כמו שהיה שלמה המלך ע"ה כדכתיב ויותר שהיה קהלת חכם עוד למד דעת את העם אזן וחקר ותקן משלים הרבה:

### פסוק ג
**וישם יואב את הדברים בפיה**. שרש הדברים והתכלית להשיב אבשלום והיא תרחיב הדברים והמשלים והתשובות לכל אשר ידבר המלך עד שיבין שהוא על אבשלום וכמו שעשתה להשיב למלך על כל דבריו בחכמה:

### פסוק ד
**ותאמר האשה התקועית אל המלך**. כדבר הבא לפני המלך לומר יחי המלך וכיוצא ותכף בעודה מדברת ותפול על אפיה ארצה כמי שהיא מבוהלת ומצטערת ועוד שלא ירגיש המלך בפניה שהיא בריאה וטובה ודמות צורתה מכחיש דבריה. מפרשים:

### פסוק ה
**אבל אשה אלמנה אני וימת אישי**. אפשר כי בחכמתה רמזה שמה שהוא אמת הוא שהיא אשה אלמנה אבל השאר אינו אמת והוא משל בעלמא:

### פסוק ו
**האחד את האחד**. אפשר שכיונה לומר כי שניהם היו מיוחדים ושלימים הם ומצויינים לטובה במדות ובדעות:

### פסוק ט
**ותאמר האשה התקועית אל המלך עלי אדוני המלך העון וכו'**. אפשר דהכתוב משבחה שעשתה דבר חכמה כמדתה לכל רוח חכמה שהיא תקועית. כי המלך לא נתפעל ולא הכיר בצרתה ואמר לה אנכי אצוה עליך ומוציא אותה בדבר קל. וח"ו יהיה לו עון שאינו מרחם עליה בצרת נפשה ולכן אמרה עלי אדוני המלך עון כאלו תאמר ירא אנכי שיהיה לך עון בזה. וסמכה תיבות אדוני המלך העון ואמרה והמלך וכסאו נקי כלומר יהי רצון שיהיה נקי ממה שאני רואה שח"ו עמך העון להשיב למי שהוא קלוי באש צערו ברפיון ודבור קל ואנכי אצוה עליך. ועל כן הוסיף המלך לומר לה המדבר אליך וכו' ואחר כך נשבע חי ה' אם יפול משערת בנך וכו':

### פסוק יג
**ולמה חשבת כזאת וכו'**. עתה רמזה כי הכל משל ואיך ס"ד שיהיה באמת כך. וגם זה מחכמתה להרחיק ענין זה מאד דאין לחשוב כך וממילא יצא בדימוס אבשלום:

### פסוק יד
**וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח**. כיון שנכתב בנביא הם דברי נבואה ותוכם רצוף פרדס. ואפשר במ"ש בזהר הקדוש דבחכמה מתברר הכל וידוע דמחשבה היא חכמה וז"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח וכו':

### פסוק כ

**לבעבור סבב את פני הדבר עשה עבדך יואב וכו'**. פירוש משום כבוד מלכות לא דיבר יואב בפירוש והוא לא היה אפשר שידבר דרך משל בהעלם ולכן עשה המצאה זו לשלוח אותי. מפרשים:

### פסוק כה

**וכאבשלום לא היה איש יפה וכו'**. כלומר הגם דמצד שלמות הגוף לא היה כמותו. עם כל זה דוד המלך לא היה יכול לראותו כי עיקר דוד הע"ה היה להסתכל שלימות הנפש ויש בו עון שהרג אחיו והכתוב מספר שהיה מתגאה בשערו. מפרשים:

### פסוק לב

**למה באתי מגשור טוב לי עוד אני שם**. שהייתי נעלם מן העין אבל עתה גדל כח הבושה שאני מתביש לעיני הכל שיודעים שאבי אינו רוצה לראות אותי. מפרשים:

## פרק טו

### פסוק ב

**והשכים אבשלום וכו'**. כן היה דרכו בהמצאה זו לגנוב לב ישראל:

### פסוק ג

**ושומע אין לך מאת המלך**. יש מי שפירש שהוא אינו רוצה לשמוע בע"ד יחידי שהוא ירא שלא יטה הדין אבל מי ישימני שופט בארץ ועלי יבא כל איש אשר יהיה לו ריב שיבא יחידי וידבר כל דבריו והצדקתיו שאכיר האמת כי שיח וכי שיג לי זהת"ד ואפשר שידע שהיה עושה משפט וצדקה ואם היה מתחייב הוא משלם מביתו ורצה לומר שזה בא מחמת שאינו יורד לעומקא דדינא ומספקא ליה אם הוא חייב ולכך משלם מביתו וזה אינו נכון ויצא תקלה מזה וז"ש ושומע אין לך כלומר שאינו מבין האמת מי ישימני ואני אדע אמיתות הדין והצדקתיו לזכות הזכאי באמת:

### פסוק ו

**ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל**. ומונה והולך שגנב לב אביו באומרו שנדר לעבוד ה'. וגנב לב בית דין מאתים שהלכו עמו שהיו ראשי סנהדראות והיה בידו כתב אביו שילכו שנים עמו. והראה זה הכתב לק' זוגות והלכו קרואים והולכים לתומם כדכתיב:

### פסוק לא

**סכל נא את עצת אחיתופל**. פירוש בעיני אבשלום שיסבור דעצת אחיתופל אינה טובה וכמו שהיה שאמר אבשלום והעם טובה עצת חושי מעצת אחיתופל וה' צוה להפר עצת אחיתופל ונתקבלה תפלת דוד הע"ה:

### פסוק לב

**והנה לקראתו חושי הארכי וכו'**. אמרו פרק חלק (סנהדרין דף ק"ז) דא"ל חושי מלך שכמותך יעבוד ע"ז א"ל מלך שכמותי יהרגנו בנו וכו' א"ל מ"ט נסבת יפ"ת א"ל יפ"ת רחמנא שריא א"ל מ"ט לא דרשת סמוכים דסמיך ליה וכי יהיה לאיש בן סורר ומורה. ובמאמר זה יש לדקדק הרבה ואני בעניי פירשתיו באורך ותורף הדברים בקצור. דגם דוד הע"ה היה דורש סמוכים וסבר דמי שלוקח יפ"ת דוקא למלא תאותו אז יהיה לו בן סורר אבל הוא שמכוין לברר ניצוצי הקדושה כמ"ש האר"י ז"ל לא יהיה לו בן סו"מ והעד ע"ז שהוא יש לו כמה בנים מיפ"ת טובים וא"ל אמאי נסבת יפ"ת ר"ל הקפידה כשנושא אותה וא"ל רחמנא שריא א"ל מ"ט לא דרשת סמוכים דאתה סובר דהסמיכות הוי למי שאינו עושה לש"ש וזה אינו דהסמיכות הוא לכל (אלא) שהוא למי שנושא יפ"ת. ובחכמה יסד אר"ש לדרוש סמוכים רמז לו שלא יהרגנו אבשלום דסמיך ליה וכי יהיה באיש חטא משפט מות דאם לא יעשו בו דין סורר ומורה ודאי ימות ובזה תנוח דעתו שלא יהרגנו והכי דריש בספרי:

## פרק טז

### פסוק ב

**לבית המלך לרכוב**. פירוש לנשי המלך והילדים:

### פסוק ז

**איש הדמים**. פירוש שחשדו כי בציוויו הרגו לאיש בושת ולאבנר. וסבר כי כל החרדה שחרד בהריגת אבנר ואשר הרג להורגי איש בושת הכל המצאה וידו במעל:

### פסוק ט

**למה יקלל הכלב המת**. פירוש הגם שהוא תלמיד חכם כיון שעשה עון גדול כזה בפרהסיא לדבר שקר שאתה הרגת אבנר ואיש בושת וכל אשר דיבר על מלך חסיד כמוך ודאי הוא שנאוי בעיני ה' וחייב מיתה:

### פסוק י
**כה יקלל כי ה' אמר לו קלל**. ודאי אלו הקללות הם מעצמו וה' לא ציוה לקלל בשקר ח"ו אלא כי ה' אמר לו קלל כלומר שה' גזר שיקלל אבל לא בשקר והוא הוסיף לחרף ולגדף בשקר ומ"מ כיון שהיה קצת רשות מן השמים מי יאמר מדוע עשית כן לחרף בשקר אולי יראה ה' בעיני בדמעת עיני מצערי ושאני מקבל לכפרה ואני מעביר שלא להורגו כשיש בידי ומלבד שיתכפר עוני והשיב ה' לי טובה דעונות נעשות כזכיות ברב רחמיו וזהו והשיב ה' מדת רחמים לי ששבתי מאהבה טובה תחת קללתו ויהיה לי זכות:

### פסוק יח
**וכל איש ישראל לא** (קרי לו) **אהיה**. חושי דיבר בחכמה לישנא דמשתמע לתרי אנפי וכונת לא אהיה דקשר רשעים אינו מן המנין. ואמר בתחילה לא כי אשר בחר ה' כלומר שהוא בחר באביך ואיני עמך. ופסקיה ללישנא ואמר והעם הזה וכל איש ישראל לא אהיה כאמור. וזה היה דעתו וקמיה שמיא גליא. והמובן הוא לו אהיה בוי"ו שיהיה עם אבשלום. והוא לצורך לתועלת דוד המלך החסיד. ולזה בא אצלו:

## פרק יז

### פסוק א
**אבחרה נא שנים עשר אלף איש**. פירוש אלף מכל שבט והיא ראיה שכל השבטים עמך ואקומה וארדפה פירוש שאבשלום לא ילך שמא כשיראה פני אביו יחוס ויחמול עליו: **אחרי דוד**. שהוא הדיוט ונסתלק מהמלכות:

### פסוק ד
**ויישר הדבר וכו' ובעיני זקני ישראל**. פירוש זקני אשמאי. מפרשים:

### פסוק ז
**לא טובה העצה אשר יעץ אחיתופל וכו'**. חושי דובר אמת בלבבו כי אינה טובה עצת אחיתופל שהיא נגד ה' להרוג לדוד המלך החסיד. ולקיים לאבשלום שצריך שימות מסמיכות וכי יהיה באיש חטא משפט מות כמו שנאמר לעיל:

### פסוק יד
**וה' ציוה להפר את עצת אחיתופל וכו'**. וה' הוא ובית דינו. לבעבור הביא ה' אל אבשלום וכו' ה' מדת רחמים דבעונו נהפכה מדת רחמים למדת הדין:

## פסוק כג

**ויצו אל ביתו וכו'**. שידע ודאי שיחזור דוד הע"ה ויהרגנו משום מורד במלכות ויהיו נכסיו למלך ובחר להמית עצמו וינצל מהחרפה והיסורין ונכסיו יהיו ליורשיו. מפרשים:

## פסוק כה

**אשר בא אל אביגל בת נחש**. כתב רבינו האר"י זצ"ל בסוף שער הגלגולים שסידר מהר"ש ויטאל ז"ל וז"ל שתי טיפות יעקב האחת נתגלגלה באביגיל אחות דוד והשנית נתגלגלה באביגיל הנביאה אשת נבל הכרמלי עכ"ל ושם לקמן באביגיל הנביאה האריך שדוד הע"ה זכה להוציאה מנבל הכרמלי ולקחה לאשה וז"ש בשמואל א' סימן כ"ה ויאמר דוד לאביגל להורות שנמשכת מיעקב שעשה גל עם לבן וזהו אבי גל זהו תורף דבריו ז"ל עיין שם באורך. ואפשר שגם בפסוק זה כתוב אשר בא אל אביגל להורות דנמשכה מיעקב אבינו ע"ה שעשה גל עם לבן על דרך שכתב הרב ז"ל באביגיל אשת נבל. ואגב נאמר בפ' אביגיל אשת נבל הנזכר דכתיב ויאמר דוד לאביגיל ברוך ה' אלהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי דכשרמזה לו שישאנה באומרה וזכרת את אמתך אמר דוד הע"ה ברוך ה' אלהי ישראל סבא יעקב אבינו אשר שלחך היום הזה לקראתי שאת תבקש להזדווג לי כי את נמשכת מישראל ולכך עשית כזכר ובירך לאלהי ישראל שהציל חלק רוחו שהיתה ביד הנחש כמ"ש האר"י ז"ל שם ור"ת דוד לאביגל ברוך גימטריא לאה לרמוז דהוא רוח יעקב דיהבי בלאה כמ"ש האר"י שם ואפשר דזה טעם דאחר שנשאת לדוד הע"ה בכל מקום מזכירה הכתוב אשת נבל הכרמלי וכמו זר נחשב דאחר שנשאת לדוד מה לנו ולנבל. אמנם זהו שבח גדול שיצאת מנבל לדוד ולכן מזכירה אשת נבל להורות שזכה דוד והיא להתחבר יחד ולצאת מנבל. ואפשר דלכך כתיב בפסוק זה בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגל בת נחש וארז"ל בת ישי נחש שמת בעטיו של נחש ורמז הכתוב בן איש כלומר צדיק ושמו יתרא הישראלי כי הצדיקים שמם קודמים להם כמו ושמו מרדכי כמשז"ל. וגם שהיא בת ישי שמת בעטיו של נחש זה וזה גרם לתקן טיפת יעקב אבינו הרמוז בתיבת אבי גל כאמור ולהוציאה לאור והיתה לאיש צדיק:

## פסוק כז

**ושובי בן נחש**. יש מפרשים דהוא חנון בן נחש ואפשר שנתגייר והחייהו. אמרי אמת למהר"ש עדני וכ"כ רד"ק ע"ש באורך:

# פרק יח

## פסוק ג

**ועתה טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור**. אפשר לרמוז כי הכונה ועתה אנו שבים בתשובה על דרך שדרשו רז"ל בכמה מקומות אין ועתה אלא תשובה. כי תהיה לנו כלומר אם יהיה מדת הדין הרמוז בתיבת לנו גימטריא אלהים. אתה תהיה מעיר מעורר הרחמים לעזור שהדין יהפך לרחמים על ידי שתיחד הדודים הרמוז מעיר מלכות לעזור גימטריא שדי עם הכולל יסוד צדק ושלום נשקו:

## פסוק ד

**ויעמוד המלך**. יש מי שפירש שעמד בתפלה דאין עמידה אלא תפלה כמשז"ל כאשר אמרו לו שיעזרם בתפלתו. ואפשר לפי זה דז"ש אל יד השער כלומר על דרך ויסב פניו אל הקיר ופירשו בזהר הקדוש שהיא השכינה וכמו שתקנו קודם תפלה אדני שפתי תפתח וז"ש אל יד השער שהוא שם אדני הרומז למלכות:

## פסוק ט

**רוכב על הפרד**. י"מ שהיה פרד המיוחד למלך דאין שום אחד יכול להשתמש בו דאין משתמשין בשרביטו של מלך והוא רכב עליו להראות שהוא מלך ולכן לקה בו. ואפשר לרמוז ויבא הפרד תחת שובך האלה. שוב"ך אותיות שוכ"ב. האלה על שם ורבצה בו כל האלה:

## פסוק יב

**כי באזנינו שמענו וכו' או עשיתי בנפשי שקר וכו'**. אפ"ל במ"ש הרב כנה"ג בסוף חלק א"ח בלשונות רש"י פרשת וישלח דקי"ל דאם הרג רודף שהיה יכול להצילו באחד מאבריו חייב מיתה וחילק הרב ז"ל דהיינו דוקא בשעת שלום אבל בשעת מלחמה דרבים לוחמים וירא הנרדף שמא בהיות מכוין להציל עצמו באחד מאבריו של רודף איש אחר יהרגנו לא חילקו בין יכול להצילו באחד מאבריו לאינו יכול ע"ש ועל פי זה פירש מהר"ם אמארילייו ז"ל בהגהת פני שלמה דף ח' ע"ג מאי דכתיב לעיל אשר ציוה המלך לאט לי לנער לאבשלום ופירש"י ז"ל אם יקרא במלחמה חמלו עליו כלומר אע"ג דמדינא במלחמה לית דינא דיכול להצילו מאחד מאבריו ומותר להמיתו מ"מ מצד החמלה תרחמו עליו לפחות להצילו באחד מאבריו עכ"ד ועוד נקדים מ"ש הרב כנה"ג בח"מ סימן תכ"ה דחילוק זה בשעת מלחמה בנרדף ה"ה באחד שבא להציל את הנרדף והכל אחד עש"ב ונראה דהרא"ם ז"ל פליג על זה שכתב פרשת וישלח גבי ויצר לו

שמא יהרוג את אחרים דהיה מצר דאפשר דמחנה עשו לא היה כונתם להרוג את יעקב אלא את מחנהו ואין בהם אלא דין רודף ואם היה יכול להצילם באחד מאבריהם והרגם חייב עש"ב ומוכח מזה דסבר הרא"ם דהא דיכול להצילו בא"מ איתיה בין בשלום בין במלחמה. ובזה נבא אל הביאור דז"ש המגיד באזנינו ציוה וכו'. וסיים או עשיתי בנפשי שקר כלומר להורגו בטענה דבמלחמה לא אמרינן הא דיכול להצילו באחד מאבריו ולא אחוש לחמול על אבשלום כאשר ציוה המלך. מ"מ כל דבר לא יכחד מן המלך וכבר יודע דיש סברא להפך לומר דאף במלחמה איתיה לדין יכול להציל באחד מאבריו וחייב. וכאשר אנן בדידן עינינו הרואות דכך סבר הרא"ם ז"ל. וכי תימא אנכי אהיה בעזרתך לומר דההלכה הוא דבמלחמה לא יש דין יכול להצילו באחד מאבריו לז"א ואתה תתיצב מנגד שאין אתה יכול לפצו פה שאתה הרגת את אבנר על שלא הציל לעשהאל באחד מאבריו אף שהיה במלחמה ומוכרח שתתיצב מנגד ולכן איני שולח ידי בו:

### פסוק יד

**ויקח שלשה שבטים בכפו וכו'**. לפי שגנב שלשה לבבות לב ישראל ולב אביו ולב ב"ד לפיכך נתקעו בלבו אשר חשב מחשבות רעות אלו שלשה שבטים וסימן לדבר שלשה שבטים שלשה ר"ת שגנב לבבות שלשה הטובים:

### פסוק כד

**ודוד יושב בין השערים**. כלומר יושב בצער ודואג מכל הצדדים אם ינצח הכת שלו לכת אבשלום ויהרגו כמו הצער עלה על ישראל. ואם ינצח הכת של אבשלום יותר צער מאד. ולזה היה מצטער יושב בין השערים:

## פרק יט

### פסוק א

**וירגז המלך ויעל**. אפשר שעיקר החרדה היה על אבשלום שמת בעונו. ולכך נתאמץ להעלותו מז' מדורי גיהנם ולהביאו לג"ע. וזהו וירגז ויעל:

**וכה אמר בלכתו בני אבשלום**. אפשר דבדיק בשמיה שעל ידו ינצל ושם רמז אב שלום דעל ידי אב אביו שלום יהיה לו ותנוח נפשו:

### פסוק יג

**אחי אתם עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרונים וכו'**. פירוש אחי כמו כל ישראל ועוד עצמי ובשרי אתם שאני משבט יהודה. ולמה תהיו אחרונים עתה מאחר שבתחילה אתם

משחתם אותי על שבט יהודה. ואם כן גם עתה תהיו ראשונים בדבר להשיב אותי קודם שיבואו ישראל:

## פסוק יד

**ולעמשא תמרו וכו'**. רמז הכתוב בחסרון אלף דכתיב תמרו כי זה היה מר לו כי על כן הרגו יואב כאשר מספר והולך לקמן בסימן ך':

## פסוק כ

**אל יחשב לי אדוני עון ואל תזכור את אשר העוה עבדך וכו'**. אפשר במ"ש בירושלמי פ"ח דתרומות דילקוט חזירא מחוניה טליי וכו' אתעביד מלך שלח כתבין וכו' אתון מבזין למלכותא אמרין דילקוט חזירא בזינן דיקטילי אנוש מלכא לא בזינן וכו' ע"ש ועפ"ז אפשר לפרש פסוק שא נא לפשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך הכונה שעתה אתה מלך ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול מ"מ כאשר חטאנו היית הדיוט ועתה תוכל למחול כי לא בזינו מלך וכמו שאמרו לו רבותנו למלך הנזכר וז"ש שא נא עתה אף שאתה מלך לפשע אחיך כי כל דבר הנוגע למלך נקרא פשע אבל כפי האמת וחטאתם הוא חטא בעלמא כי רעה גמלוך לשעבר בהיותך הדיוט. ובזה נבאר דברי שמעי דידוע דכל זמן שהיה דוד הע"ה בורח מאבשלום היה מתכפר בשעירה כהדיוט וז"ש אל תזכור אשר העוה עבדך ביום אשר יצא אדוני המלך מירושלם כלומר שלא היה לך דין מלך שמלך אבשלום ודינך כהדיוט והנה כי כן אל תזכור לשום המלך אל לבו פירוש טענת מלכות דאין כבודו מחול דבעת שחטאתי היית הדיוט כי ידע עבדך כי אני חטאתי חטא בעלמא. והנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף דכשם דיוסף בעת מלכותא מחל על מה שחטאו לו בהיותו הדיוט גם אתה מחול עתה בהיותך מלך מה שחטאתי כשהיית הדיוט. ויען אבישי התחת זאת לא יומת שמעי כי קלל משיח ה' דמיום שמשחו שמואל הוא מלך והוא חייב כמקלל למלך. התחת זאת מכלל דאיכא אחריתי גוף הדבר. ניחזי אנן זאת לבד דאמר דהיה הדיוט ועל זה חייב. ואמר דוד מה לי ולכם כי תהיו לי לשטן דאם הי"ל דין הדיוט ועתה חזרתי לגדולה ופנים חדשות באו לכאן נתכפרו לי עונותי וזהו האמת כי היום אני מלך על ישראל וכמ"ש הרב פרשת דרכים ז"ל באורך:

## פסוק כה

**ומפיבושת וכו' ולא עשה רגליו וכו' למן היום לכת וכו'**. בשבת דף נ"ו אמרו דוד הע"ה סבר שנצטער על שבא ולכך לא עשה שפמו וכו'. אבל מפיבושת רצה להראות לו שמיום אשר יצא מירושלם ציער בעצמו ולא עשה וכו' ועתה ששב אם היה עושה בשמחתו. לא היה ניכר אשר נצטער כל הזמן ולכן עתה לא עשה להראות כי מיום צאתו הולך וצוער:

### פסוק לח

**והנה עבדך כמהם וכו'**. כתב רבינו האר"י זצ"ל דכמהם בחינת ברזילי וגמר התיקון בסוד ותהי אחריתי כמוהו ועמ"ש בנחל בהפטרת קומי אורי בס"ד:

### פסוק מד

**ויקש דבר איש יהודה וכו'**. שדבר קשות לישראל ודוד הע"ה שתק ומזה נתעורר ענין שבע בן בכרי שאמר אין לנו חלק וכו'. מפרשים:

## פרק כ

### פסוק ו

**עתה ירע לנו שבע בן בכרי וכו' והציל עינינו**. אמרו בתרגום קהלת סימן ג' על פסוק את הכל עשה יפה בעתו דאמר שלמה ברוח נבואה דמצותא דהות בימי ירבעם דאתחזיא למיהוי ביומי שבע בן בכרי ואתעכבת עד זמן דיבני בית מקדשא ע"ש באורך. ואפשר דהטעם דכשאמר דוד הע"ה למפיבשת אתה וציבא תחלקו את השדה נגזר שיחלק המלכות כמשז"ל. ואחר זה נתעורר ענין שבע בן בכרי ומשום בנין בה"מ נתעכב וז"ש דוד הע"ה עתה ירע לנו שבע בן בכרי כלומר עתה שאמרתי אתה וציבא וכו' ואני ירא על בה"מ וז"ש והציל והסיר כמו שפירש איזה מפרש. עינינו הבה"מ כמ"ש יעסוק בעינו של עולם ולכן אזרו חיל אולי יעבור זעם עד שיבנה בית המקדש ודוק כי קצרתי:

### פסוק טז

**ותקרא אשה חכמה וכו'**. אמרו רבותנו ז"ל סרח בת אשר היתה והיינו דקאמרה אנכי שלומי אמוני ישראל אני הגדתי ליעקב אע"ה שיוסף חי ועיין באגדתא דבראשית פרשה כ"ג עיין שם באורך:

### פסוק יח

**דבר ידברו בראשונה לאמר שאול ישאלו וכו'**. אפשר במ"ש בב"ר תני סיעה של בני אדם שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחד מכם ונהרגהו ואם לאו אנו הורגים אתכם וכו' ואם יחדוהו וכו' א"ר יהודה וכו' ופירש הרב יפה תואר דלת"ק בעי תרתי יחדוהו וחייב מיתה ור' יהודה חילק דבזמן שהן מבפנים די ביחדוהו אף דאינו חייב מיתה ע"ש וז"ש דבר ידברו בראשונה כלומר היה לך לצוות לאנשי המלחמה דבר ידברו בראשונה לשלום כמ"ש רז"ל. לאמר שאול וכו' כלומר ואם ישיבו שאינם יכולים למסור נפש אחת מישראל אז שאול ישאלו העמק שאלה וייחדו את האיש וכיון דשאול ישאלו ויעמיקו שאלתם ליחד האיש וגם באבל פירוש שכלם באבל מבפנים אז וכן התמו היו משלימים. ומאחר

שלא עשית כך נמצא שאתה רוצה להמית עם ה'. ויאמר יואב חלילה אם אבלע ואם אשחית. ומיהו מה שאמרת דכיון שהם בפנים די בייחדוהו כסברת ר' יהודה. לא כיונת להלכה דהלכה כת"ק דבעי ייחדוהו וחייב מיתה אפילו דהן מבפנים. ובנדון זה איכא ייחדוהו וחייב מיתה דנשא ידו במלך בדוד ולכ"ע שרי למוסרו:

### פסוק כג

**ויואב אל כל הצבא ישראל**. פירוש שדוד המלך ע"ה רצה להעמיד את עמשא תחת יואב וכיון שמת עמשא נשאר יואב בשררתו אל כל הצבא:

## פרק כא

### פסוק ו

**יותן לנו שבעה אנשים מבניו**. אמרו רז"ל ששאול הרג שבעה גבעונים ויש שיטה אחרת: **בגבעת שאול בחיר ה'**. אמרו רז"ל הם אמרו בגבעת שאול ויצאת בת קול ואמרה בחיר ה':

### פסוק ז

**ויחמול המלך על מפיבשת בן יהונתן**. אמרו רז"ל שבקש רחמים שלא יקלטנו ארון:

### פסוק ח

**ואת חמשת בני מיכל וכו'**. אמרו רז"ל מירב ילדה ומיכל גידלה ונקראו על שמה:

### פסוק יא

**ויוגד לדוד את אשר עשתה רצפה בת איה וכו'**. שגמלה חסד עם המוקעים ולכן וילך דוד ויקח וכו' ויאספו את עצמות המוקעים וכו'. מפרשים:

### פסוק טז

**וישבי בנוב וכו'**. בסנהדרין דף צ"ה א"ר יהודה א"ר איש שבא על עסקי נוב אמר ליה הקב"ה לדוד על ידך נהרג נוב עיר הכהנים וכו' ע"ש וכתב הרב באר שבע בתוספותיו דיש ללמוד על יהודי ששלח חבירו בשכירות חוץ לעיר ונהרג שהמשלח יקבל עליו תשובה ע"ש וזאת לפנים הרגשתי שהן הן דברי מהר"י וייל סימן קכ"ה ממש. ושוב ראיתי שכן השיג עליו בשו"ת צמח צדק סימן ו'. ושם פקפק דהכא בנ"ד בא בשכרו ולא דמי לענין נוב ואכמ"ל:

# פרק כב

## פסוק א

**וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת וכו'**. יש שינויים הרבה בשירה זו מתהלים מזמור י"ח לכאן הגם דשירה אחת היה. דיש מדרגת נבואה ומדרגת רוח הקדש. ודוד המלך ע"ה זכה לשתי המדרגות לנבואה ורוח הקדש. וכשהיה לו מדרגת נבואה אז ישיר את השירה הזו בסגנון זה דלפי מדרגת נבואה מלתו על לשונו באופן זה. וכשהיה לו מדרגת רוח הקדש שר לו נאמר בתהלים בשקל זמרת הארש. ומזה באו השינויים. כן כתב הרב מהר"ר יהונתן. ע"ש באורך וזה דרך כלל והמשכיל יבין וכן יונתן תרגם כאן ושבח דוד בנבואה קדם ה':

**ביום הציל ה' אותו**. תרגם יונתן על כל יומיא דשזיב ה' ית ישראל מיד כל בעלי דבבהון ואף לדוד שיזביה מחרבא דשאול:

**ומכף שאול**. ורד"ק בתהלים במזמור י"ח היה לו הנסחא גם כן שם ומכף שאול. והרב מהר"ש עדני ז"ל בספר דברי אמת כ"י דבתהלים נסחת ומכף שאול היא טעות וצ"ל ומיד שאול דוקא. והכא בנביאים צ"ל ומכף שאול ובנסחת תהלים שכתוב מיד שאול. אפשר לרמוז שהי"ל י"ד עתים לרעה. וכל קבל דנא כתיב ודוד מנגן ביד רמז שהי"ל י"ד עתים לטובה:

## פסוק ב

**ויאמר ה' סלעי**. פירוש שהצילני מהארי והדוב. ומצודתי שבכח זה ניצולתי מגלית שענין הארי והדוב הן הרהיבוני להלחם עם גלית ומפלטי לי בערלות פלשתים שהרגתי מאתים. מפרשים. ואפשר דשני עמודים היה לו לישען דוד הע"ה אחד דכתיב וה' עמו והשני כי ה' אמר כי ראיתי בבניו לי מלך וכל מקום הנאמר לי אין לו הפסק. ובזה פירשתי בעניותי דרך צחות פסוק כל רואי ילעיגו לי יפטירו בשפה יניעו ראש. הכונה האויבים ילעיגו תיבת לי שאני סומך דאמר ה' לי מלך. יפטירו בשפ"ה גימטריא שכינה על מ"ש שכינה עמו והוא חוטא. יניעו ראש על מ"ש ודוד בא עד הראש ח"ו שחשב לע"ז וז"ש יניעו ראש. וזה רמז קראין ויאמר ה' מ"ש וה' עמו סלעי ומצודתי. ומ"ש כי ראיתי בבניו לי מלך בזה בטחתי שיצילני כי כל מקום שנאמר לי אין לו הפסק והוא לעולם וזהו שאמר ומפלטי ל"י דתיבת לי היא הצלתי:

## פסוק ג

**אלהי צורי אחסה בו**. תרגם יונתן אלהי דאתרעי בי קרבני לדחלתיה תוקפי וכו':

**וקרן ישעי**. שציוה למשוח אותי בקרן שנמשכה מלכותי כמו שאמרה חנה רמה קרני וכו':

**מחמס תושיעני**. על שהיה עושה משפט וצדקה ומשלם מביתו על זה התפלל שלא יעשו קנוניא וזהו מחמס תושיעני. מפרשים:

## פסוק ז

**בצר לי אקרא ה'**. לשם הויה שם המיוחד ולו אני מתפלל ואבקש. וישמע מהיכלו קולי שאני נכנס דרך השער ואומר אדנ"י שפתי תפתח. היכל גימטריא אדני. אך ושועתי באזניו דוקא. כמו שביאר הרב מהרח"ו ז"ל. ובזה פירשתי בעניותי ויסב חזקיהו פניו אל הקי"ר שהיא השכינה כמו שאמרו בזהר הקדוש על פסוק אדני שפתי תפתח. אמנם ויתפלל אל ה'. דהתפלה דוקא לשם המיוחד כמדובר:

## פסוק יט

**יקדמוני ביום אידי ויהי ה' משען לי**. שמעתי במ"ש יומא קמא טרוקו גלי דלא ליתרע מזלי והם אדרבא יקדמוני ביום אידי תכף ביומא קמא וכונתם לרעה דלתרע מזלייהו. אך ויהי ה' משען לי. ואפשר במה שפירשתי בעניותי פסוק רדפו ותפסוהו כי אין מציל. דכי כתיב אין דרשינן אין עיין לו וכונתם דתכף ירדפוהו דיש לחוש שמא יעשה תשובה וינצל וז"ש רדפוהו ותפסוהו מהרה ובזה אין מציל אבל אם לא תרדפוהו מהרה אין עיין שיעשה תשובה וינצל. וז"ש יקדמוני ביום אידי תכף. וכונתם שלא אעשה תשובה. ויהי ה' דכתיב וה' עמו אפשר שכינה עמו והוא חוטא. משען לי תיבת לי שאמרת כי ראיתי בבניו לי מלך. ותיבת לי היא לעולם כמש"ל:

## פסוק כט

**כי אתה נרי ה' וה' יגיה חשכי**. אפשר כי אתה נרי ה' מדת רחמים. ואני מתחנן דאפילו מדת הדין הרמוז בתיבת וה' דאמרו רז"ל וה' הוא ובית דינו. יגיה חשכי:

## פסוק ל

**כי בכה ארוץ גדוד**. אפשר דעל השכינה בחינתו הוא מדבר כאלו חנ"ה היא מדברת עד"ש בזהר הקדוש והיא נקראת ארץ ובהתחברה עם ת"ת בחינת ו' נעשה ארוץ. גדוד גימטריא טוב שהוא יסוד וא"ש ההי"ב:

## פסוק נא

**מגדיל ישועות מלכו**. אפשר דענין בת שבע היה הולך ומוסיף תוספת טובה הולך וגדל בתחילה נשאה והיתה מותרת לו על פי הסנהדרין. ואח"ך נולד שלמה ושלח וקרא לו ה' ידידיה ואח"ך מלך שלמה ואח"ך נראה לו ה' ונתן לו החכמה והמדע והעושר והכבוד

ואח"ך בנה בית המקדש וזכה דבימיו היתה סיהרא באשלמותא. ומה שהיו אומרים שונאי דוד אין ישועתה לו. מלבד שהיה צדיק ונושע. עוד היה מוסיף והולך לאט לאט בהדרגה ישועה זו למעלה למעלה וזהו מגדיל ישועות מלכו כי הישועה מגדלת ומוספת ישועות רבות ונעשה מגדול. וכתיב מגדיל שהיה בהדרגה לאט לאט וקורין מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו דמשם יבא המשיח וגדלה הישועה לדוד ולזרעו עד עולם:

## פרק כג

### פסוק א

**נאם הגבר הוקם על משיח אלהי יעקב**. אפשר לרמוז במ"ש בזהר חדש דאם דוד המלך היה חי ק' שנה היה מתקן העולם ולא היה חרבן בית המקדש והיה משיח וזה רמז נאם הגבר הוקם על גימטריא ק' כלומר שאם היה חי ק' שנה היה כל העולם נתקן והיה משיח אלהי יעקב והמפרשים פירשו שהכונה נאם דוד בן ישי כשהיה בלי שום מעלה וכשזכה לכל המעלות והיה הגבר הוקם על הכל היה שוה דלא גבה לבו ודוד הוא הקטן. א"נ יש לרמוז במשז"ל דישי דסבר דהיה פקפוק שבא ממואב ותבע שפחתו לטהר זרעו והשפחה אמרה לאשת ישי ובאה במקומה וסברו שזנתה עד שבא שמואל הנביא ע"ה וגילה הכל וכתב הר"מ שמעת שנמשח היה מלך לעולם וז"ש נאם דוד בן ישי מעת שנודע שהוא דוד בן ישי ע"פ שמואל מאז הוא הגבר הוקם על:

### פסוק ג

**אמר אלהי ישראל לי דיבר צור ישראל וכו'**. פירש הרב הגדול מהר"ר ברוך ברזילי ז"ל דהנה ה' אמר כי ראיתי בבניו לי מלך. ויש בזה שני פירושים האחד הוא כפשטו שיהיה מלך על ישראל והשני הוא דכביכול מה שאמר לי מלך היינו עלי מלך שהוא חסיד ומבטל גזרת ה' שגזר ח"ו ומהפכה לרחמים. וז"ש לי דיבר צור ישראל הכונה תיבת לי אמר הקב"ה והפשוט הוא דזה שאמר ה' לי מלך ר"ל מושל באדם. אבל האמת הוא דמ"ש לי מלך כביכול ר"ל עלי מלך והיינו צדיק מושל יראת אלהים שהקב"ה גוזר גזרה והוא מבטלה עכ"ד הרב הנזכר ששמענו מפום רבנן. ואני השפל אומר דיתישב בזה מ"ש בתחילה רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני. כי הנה באומרו דוד הע"ה דברים אלו לי דיבר צור ישראל וכו' יחשוב השומע שדוד הע"ה אמר זה לגובה לב ולשבחו ח"ו לזה הקדים לומר רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני. כלומר אל יחשדני שומע שאני הוא המדבר וזה יהיה גובה לב. ח"ו לא בי היא. כי רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני. והדברים היוצאים

מפי אינם דברי רק הדברים יוצאים מעצמם כי רוח ה' דיבר בי והוא אמר דברים אלו. ואפשר לרמוז צדיק מושל יראת אלהים כי הצדיק הוא מכוין ליחד קבה"ו ומשם יומשכו הרחמים ותתבטל הגזרה. וז"ש צדיק מושל אותיות שלום שהוא יסוד מיחדו עם יראת אלהים שהיא מלכות ועי"ז מתרבה השפע ומתבטלת הגזרה ונמצא שהוא מושל:

### פסוק ה

**כי ברית עולם שם לי**. אפשר שאמר כי ראיתי בבניו לי מלך וכל מקום שנאמר לי אין לו הפסק כמו שאמרו רז"ל וכמש"ל:

### פסוק כ

**ובניהו בן יהוידע בן איש חי** (וקרי חיל) **רב פעלים מקבצאל**. אפשר במה שפירשו ז"ל חי הוא זריז ופירשו אנשי חיל שהם בעלי מצות וכל מצוה נברא מלאך א' וא"כ יש להם חיל ממלאכים שנבראו על ידי מצותיהם עכ"ד. וז"ש בן איש חיל שהיה זריז בעבודת ה' ומכח שהיה זריז נעשה איש חיל ממלאכים שנבראו על ידו. והדר מפרש רב פעלים שהיה בעל מצות רבות ועל ידי זה נעשה חיל ממלאכים. וגם עשה חיל מברורי ניצוצי הקדושה אשר היה מברר על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה. וז"ש מקבצאל שהיה מקבץ ומוציא לאור ניצוצי הקדושה בכח המשכת החסדים וזהו מקבצאל:

## פרק כד

### פסוק ב

**ופקדו את העם וכו'**. הראשונים המה ראו כן תמהו איך דוד הע"ה וכלהו רבנן נעלם מהם פרשת תשא דכתיב ונתנו איש כפר נפשו ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם והרא"ם ז"ל עמד על זה ותירץ. ואפשר לומר דסברו דלא נאמר זה ונתנו איש כופר ולא יהיה בהם נגף אלא באותו פרק דחטאו בעגל ואז יש קטרוג ונגף אבל בלא"ה לא יש חשש. והראיה דשאול מנאם בבזק ולא היה נגף. ומה שמנאם בבזק אינו לעיכובא:

### פסוק יד

**ויאמר דוד אל גד צר לי מאד**. אפשר דרמז השלשה שאמר. צר כנגד הרעב דעין בריה צרה בחבירתה מפני זלעפות רעב. לי כנגד השנית שירדפוהו שונאיו. מאד כנגד הדבר. ועל זה אמר כי שלשתן קשות. ובחר בדבר ואמר נפלה ביד ה' כי רבים רחמיו. ובא הדבר ונפלו שבעים אלף ע' תחת עין ששלט במנין:

## פסוק כב

**ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל וכו' ראה הבקר לעולה וכו'**. פירש עטרת ראשי מורי הרב ז"ל במ"ש במציעא דף כ"ב אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסיה תמרי ורמוני אמימר ומר זוטרא אכלו רב אשי לא אכל אתא מרי בר איסק א"ל אמאי לא יהבת מהנך יפות א"ל השתא אמאי לא אכל מר א"ל דילמא משום כסופא אמר הכי לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה ואם בא בעה"ב והוסיף תרומתו תרומה. ומוכח דאם בא בעל הבית והוסיף תו ליכא משום כסופא. והשתא ארונה באומרו יקח ויעל וכו' חשש שלא יסבור דוד הע"ה דמשום כסופא הוא דעבד כי עינו ראה מלך גדול בא בעצמו ופה אל פה שאלו הגורן. ומפני הכבוד והבושה הוכרח על כרחו לתת לו הגורן וכבר מפורסם כי דוד הע"ה מלך חסיד ומחמיר על עצמו ובפרט בדבר זה שרצונו להקריב בו קרבן לה'. לזה נתחכם ארונה ואמר ראה הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים כלומר ראה בעיניך דלא עשיתי מפני הבושה דדינא הוא דאם הוסיף הוכיח דלאו משום כיסופא. ואתה תחזה דאני מוסיף הבקר והמוריגים וכו' וזה מורה כי בלב שלם אני עושה. וז"ש הכל נתן ארונה דממה שהוסיף מורה ובא דהכל כחדא מחתא נתן ארונה המלך ביד המלך. ויאמר המלך דוד לא כי קנו אקנה מאותך במחיר. כלומר איני חושד דמשום כסופא עבדת. אמנם מוכרח אני לקנות בכסף מלא להעלות עולה לה':